

Weg naar consensus nog niet gevonden

A. F. VAN ZWEEDEN

Na de verschijning van de *Miljoenennota 1983* — de zwartste die ooit is afgeleverd — is onmiddellijk het koor van vooraanstaande Nederlandse economen losgebarsten in weinig gelijk gestemde treurzangen. In *NRC Handelsblad* konden we een beurtzang aantreffen tussen Stevers, die ons het staatsbankroet aanzegde, en de neo-keynesiaan Nentjes, die voorzichtig een actief beleid bepleitte. In *Het Parool* hebben we Pen de term „krimpfactie” zien toevoegen aan het economische vocabulaire en Halberstadt hebben we horen uitroepen dat de trucudoos nu echt leeg is. Hij verzweeg daarbij dat hij het was die samen met De Galan de laatste trucs uit de doos heeft gehaald bij het lijmen van de breuk in het tweede kabinet Van Agt. Bij dat lijmwerk toverden zij de solidariteitsheffing uit de doos die moest dienen om het banenplan van Den Uyl te financieren, maar die inmiddels verdwijnt in het gat van Van der Stee. Ook meenden zij dat de miljardentekorten van de sociale fondsen maar even met rust moesten worden gelaten.

Politici, economen en belangengroepen lijken ten prooi aan een algemene verbijs-tering. Geen enkele doelstelling van het economisch beleid lijkt overeind te kunnen blijven. Vermindering of alleen maar stabilisatie van de stijgende werkloosheid wordt tot ver na 1986 verschoven. Het financieringstekort — het enige baken dat nog enigszins in het oog wordt gehouden — kan niet worden teruggedrongen ondanks f. 13 mrd. aan bezuinigingen en lastenverzwaringen. De bevrozing van de inkomens in de collectieve sector — het klapstuk van de operatie '83 — dreigt een boemerangeffect op te leveren als werkgevers en werknemers werkelijk gehoor geven aan de oproep van het kabinet om dat voorbeeld voor de inkomens in het bedrijfsleven te volgen. Van der Stee weet maar al te goed dat een bevrozing van alle lonen hem miljarden aan gederfde belastingopbrengst kost waar-

door het financieringstekort nog groter wordt.

Interessant is nu te zien hoe de sociale partners zich tegenover de uitnodiging van het kabinet bezig zijn op te stellen. De FNV verklaart dat deze uitnodiging elke overtuigingskracht mist. Het kabinet laat het aan de sociale partners over om de koopkrachtdaling rechtvaardiger te verdelen dan uit de kabinetsplannen zou voortvloeien. Het heeft geen werkgelegenheidsbeleid aan te bieden. Alleen over de voorgenomen BTW-verhoging laat het kabinet wat ruimte voor overleg met werkgevers en werknemers.

Het CNV merkt op dat ontwrichting van onze samenleving dichterbij komt als overheid en sociale partners geen kans zien een gezamenlijke aanpak te bereiken. Het verbond ziet het gevaar dat groepen door ongelijke behandeling tegen elkaar worden opgezet. Evenals de FNV wijst het CNV de eenzijdige bevrozingsvoorstellen af. Door een centrale afspraak moet het volgens het CNV mogelijk zijn de koppeling en trend te handhaven en de collectieve-lastendruk te stabiliseren. Het CNV wil met het nieuwe kabinet praten over een betere lastenverdeling waarbij het dekkingsplan, de inflatiecorrectie en de terugtrekking van rijksbijdragen uit de sociale zekerheid (f. 6,5 mrd.) aan de orde moeten komen.

Het Ned. Chr. Werkgeversverbond (NCW) geeft te kennen de uitnodiging van het kabinet te willen afslaan. De prijscompensatie op 1 januari moet gewoon doorgaan omdat daarover afspraken in cao's zijn vastgelegd. Pas in de loop van 1983 moet de prijscompensatie, waarvoor volgens het NCW in nieuwe contracten geen ruimte is, in discussie komen. Het VNO neemt hetzelfde standpunt in. Beide werkgeverscentrales willen verdere lastenverlichting voor het bedrijfsleven zonder een evenredige aantasting van de consumptie. Werkgevers en vakbeweging maken zich

beide ernstige zorgen over de stijging van de sociale premies voor de werknemers, omdat daardoor de ruimte voor overleg wel heel erg wordt beperkt.

Interessante richtlijnen voor de loonvorming en het inkomensbeleid vinden we in de nota die de Centrale Economische Commissie (CEC) ten behoeve van de kabinetsformatie heeft opgesteld. Matiging van de loonstijging wordt daarin van cruciaal belang genoemd voor herstel van werkgelegenheid, winsten en investeringen. Een eerste scenario legt de nadruk op inkomensmatiging, zowel in de collectieve als in de marktsector. De matiging moet dan gelijk zijn voor inkomens en uitkeringen om de koppelingen in stand te kunnen houden. De voorkeur van de CEC gaat kennelijk niet uit naar dit scenario. Ze zegt dat de ombuigingsproblematiek in de collectieve sector niet in hoofdzaak via een algemene loonmatiging is op te lossen. De commissie van topambtenaren vindt het uitermate ongewenst de sociale partners buiten spel te zetten „in een fase waarin met vereende krachten aan economisch herstel moet worden gewerkt.” Daarom is er aanleiding om te zoeken naar mogelijkheden om langs andere wegen dan via partiële looningrepen te komen tot een flexibeler loonvorming. Bij behoud van de koppelingen biedt de budgettaire situatie volgens de CEC geen ruimte voor belastingverlichting om het koopkrachtverlies te compenseren dat gepaard zou gaan met een algemene loonmatiging. Zij verwierpt daarmee het alternatieve plan-Schouten.

De voorkeur van de CEC gaat duidelijk uit naar decentrale loonvorming, gepaard met ont koppeling, zoals de commissie-Wagner heeft bepleit.

Essentieel vindt de CEC doorbreking van de automatische prijscompensatie door bij het overleg de gehele loonruimte te betrekken en de sociale partners met hun eigen verantwoordelijkheid te confronteren. Zij opteert voor ont koppeling met haar opvatting dat de overheid voor de ambtenarensalarissen en de uitkeringen een zelfstandig beleid moet gaan voeren.

De CEC, de werkgevers en in feite ook de vakbeweging zijn eenparig van mening dat de begroting-1983 niet gebruikt moet worden als een soort loonmaatregel met terugwerkende kracht. Om het overleg nog enige kans te geven zou dat dreigement in elk geval van tafel moeten. Inmiddels is vrijwel vast komen te staan dat het CNV-plan voor inlevering van 5 procent loon, waarop Van Kemenade zich zo graag wilde baseren, geen uitweg biedt om aan de bevrozing van het minimumloon, de salarissen bij de overheid en de sociale uitkeringen te ontsnappen. Het financieringstekort zou dan met nog 2 procent stijgen.

Het enige instituut dat zich nog niet heeft laten horen is de SER, die nog steeds worstelt met zijn advies over het sociaal-economisch beleid op middellange termijn. Pas als dat advies op tafel ligt weten we of er een beleidsscenario is waarover wel consensus kan worden bereikt. De *Miljoenennota 1983* geeft die weg in elk geval niet aan.

A. F. van Zweeden